

7e jaar gericht op het hoger onderwijs na OK 3

Info over de vakfiche

Geldig van 1 september 2025 tot en met 31 december 2025. Je gebruikt deze vakfiche **voor het 7e leerjaar gericht op het hoger onderwijs (na OK3)**.

Waarom leer je dit vak?

Nederlands is je moedertaal, je woont in Nederlandstalig België of je wordt dagelijks geconfronteerd met Nederlands als een van onze officiële landstalen. Een goede taalbeheersing is een essentiële voorwaarde om te kunnen deelnemen aan onze samenleving: het is belangrijk te begrijpen wat er allemaal leeft en beweegt in een maatschappij. Zo moet je bijvoorbeeld kritisch informatie kunnen verwerken, genuanceerd je opinie delen, vlot en efficiënt communiceren met vrienden en kennissen maar ook met minder vertrouwde contacten ... Vlot het Nederlands gebruiken helpt je om jezelf te ontplooien en om succes te boeken in andere vakken, in het hoger onderwijs of later op je werkplek. Tot slot kan literatuur lezen in het Nederlands je leven verrijken: je maakt kennis met andere mensen, ideeën, ervaringen en zienswijzen.

Hoe gebruik je deze vakfiche?

Een vakfiche bevat alle informatie die je nodig hebt om te studeren en om je examen met succes af te leggen. We geven je dus niet alleen de leerstof maar ook uitleg over hoe het examen verloopt, wat je moet meebrengen, hoe we je examen beoordelen en welk cursusmateriaal je kan gebruiken om je voor te bereiden.

In het hoofdstuk *Wat moet je leren?* gebruiken we altijd dezelfde symbolen, zodat duidelijk is voor jou wat je moet kennen en kunnen op het examen.

Leerdoel

Bij elk hoofdstuk krijg je eerst een korte beschrijving van het leerdoel: een algemene omschrijving van de competenties die je moet verwerven.

Dit moet je **kennen**

Dit is een opsomming van alle begrippen en concepten die je tijdens je voorbereiding moet leren. Je moet deze ondersteunende kennis gebruiken in de opdrachten van het

Dit moet je **kunnen**

examen en zo bewijzen dat je de competenties echt onder de knie hebt.

Hier vind je wat meer in detail terug wat je moet kunnen aan de hand van de leerstof die je gestudeerd hebt. Je bereidt je voor op het examen vanuit concrete problemen en situaties.

Extra info

Soms geven we extra info of verwijzen we naar een vorig hoofdstuk.

Bijlage

Bij deze vakfiche horen 1 of meerdere bijlagen. Je vindt ze op het einde van de vakfiche.

Wat moet je leren?

Lezen en luisteren

- Je bepaalt het **onderwerp** van een tekst: je zegt in 1 of enkele woorden waarover een tekst gaat.
Voorbeeld: videogames
- Je bepaalt de **hoofdgedachte**: je zegt in een zin wat de belangrijkste boodschap van de tekst is.
Voorbeeld: Dit is één van de slechtste games die dit jaar werden gemaakt.
- Je bepaalt de **hoofdpunten** van een tekst: dat zijn alle inhoudelijke elementen die de hoofdgedachte ondersteunen.
Voorbeeld: Het spel is een mix van verschillende genres. Het spel is niet origineel. De makers van het spel pleegden plagiaat.
- Je selecteert uit 1 of meerdere teksten **relevante informatie**.
Voorbeeld: Nintendo overweegt om een klacht in te dienen.
- Je beoordeelt of teksten **betrouwbaar, correct en bruikbaar** zijn aan de hand van een aantal criteria.
 - Wordt de auteur vermeld?
 - Wie publiceert het artikel?
 - Wordt het bericht verspreid door een betrouwbare bron?
 - Is de informatie ook in andere betrouwbare bronnen te vinden?
 - Ziet de website er professioneel uit?
 - Wat is de bedoeling van de zender?
 - Is het bericht reclame, nepnieuws of propaganda?
 - Is de titel neutraal of dient die om meer clicks te krijgen?

- Welke bronnen worden gebruikt in de tekst?
- Bevat de tekst vooral feiten of meningen?
- Is de informatie recent of verouderd?
- Is de informatie relevant voor mijn doel?

Voorbeeld: Een influencer is positief over de videogame, maar hij werd hiervoor betaald en maakt dus in feite reclame.

- Je **neemt notities** bij een tekst die je leest of beluistert. Je notities sluiten aan bij de inhoud van de tekst en zijn duidelijk genoeg om daarna te gebruiken. Je notities helpen je om bijvoorbeeld een samenvatting te maken of een vraag te beantwoorden. Je kan gebruikmaken van afkortingen, symbolen, telegramstijl ...
Voorbeeld: Je bekijkt een instructiefilmpje en noteert de belangrijkste informatie in een schema, een tabel, een mindmap ...

In de tabel hieronder vind je de soorten lees- en luisterteksten die je op je examen kan krijgen. Als voorbereiding op je examen is het belangrijk dat je veel verschillende tekstsoorten en teksttypes leest of beluistert.

De soorten lees- en luisterteksten die je moet kunnen begrijpen zijn:

- Informatieve teksten: teksten die je informatie geven over een bepaald onderwerp
Een krantenartikel, een stukje uit een leerboek, een interview, een reportage ...
- Persuasieve teksten: teksten die je proberen te overtuigen of te beïnvloeden
Een reclamefilmpje, een folder van een politieke partij, een campagne tegen te snel rijden, propaganda, fake news, een publireportage ...
- Opiniërende teksten: teksten waarin iemand zijn mening geeft
Een recensie van een boek, een hotelbeoordeling op een online platform, een reactie op een forum, een productreview, een protestlied ...
- Argumentatieve teksten: teksten waarin iemand argumenten geeft ter ondersteuning van een standpunt
Een pleidooi, een betoog, een debat ...
- Prescriptieve teksten: teksten die je instructies geven over hoe je iets kunt doen
Een handleiding bij je telefoon, een recept, een bijsluiter, een instructiefilmpje op YouTube, een schoolreglement, veiligheidsvoorschriften in een bedrijf ...
- Narratieve teksten: teksten waarin een verhaal verteld wordt
Een videoblog, een reisverslag, een true crime podcast, een verhalend gedicht ...

- Literaire teksten: teksten met een esthetische waarde, die vaak inspelen op emoties
Een kortverhaal, een strip, een gedicht, een lied, stand-upcomedy ...

Veel teksten combineren een aantal doelstellingen. Zo kan bijvoorbeeld een recensie zowel informatief als opiniërend zijn.

De teksten die je leest en beluistert zijn in het Standaardnederlands en andere taalvariëteiten.

Strategieën

Strategieën kunnen je helpen om succesvol te communiceren. Je kan bij **lezen** en **luisteren** deze strategieën gebruiken:

- Stel jezelf **enkele vragen**. **Wat** weet ik al over het onderwerp? **Waarover** zou de tekst kunnen gaan?
- Gebruik het communicatiemodel. **Van wie** is de tekst? **Waarom** heeft de spreker of schrijver de tekst gemaakt? **Voor wie** is de tekst bedoeld?
- Neem **korte notities** terwijl je leest of luistert.
- Maak gebruik van de visuele **hulpmiddelen** die een tekst biedt, zoals de titel en tussentitels, benadrukte woorden, een foto, een tekening of grafiek bij een leestekst, of beelden bij een videofragment.
- Let op **structuuraanduiders**. Dat zijn **verwijswoorden** zoals zij, hem, deze, hun en **signaalwoorden** zoals maar, ten eerste, tot slot, dus, want, hoewel, als. Die signaalwoorden helpen je om de gedachtegang van een tekst te reconstrueren.
- Maak een onderscheid tussen **hoofd- en bijzaken**.
- **Leid** de betekenis van onbekende woorden **af** uit de **context**, je **voorkennis** of uit de **manier waarop een woord is gevormd**. Misschien is het een afleiding of een samenstelling. Soms kun je ook gebruikmaken van je kennis van **vreemde talen**.
- Zoek onbekende woorden op die echt noodzakelijk zijn om de tekst te begrijpen in dit digitale woordenboek: www.vandale.be. Op het examen krijg je toegang via een weblink.

Literatuur

Je leest, beluistert of bekijkt tijdens het examen literaire teksten: een kortverhaal, een gedicht, een theaterfragment ...

Je kan je **eigen beleving en interpretatie** verwoorden.

- Waarom spreken bepaalde aspecten van de tekst je aan, of waarom niet?
- Welke boodschap zit in de tekst vevat?
- Hoe verklaar je de reacties van bepaalde personages?
- Hoe draagt het taalgebruik bij tot het begrip van de tekst?

Om je mening te verwoorden en om argumenten te leveren voor je interpretatie, kan je gebruikmaken van een aantal begrippen.

- fictie, non-fictie
- verhaallijn
- personages: held/antiheld, hoofdpersonage, rond/vlak personage
- vertelperspectief: alwetend, ik-verteller, hij-verteller
- elementen van spanningsopbouw: cliffhanger, climax
- tijd: flashforward, flashback, tijdsprong
- ruimte: geografisch, symbolisch
- thema
- vormen van humor
- genre: psychologische roman, historische roman, thriller, sciencefiction, fantasy, graphic novel ...

Taalbeschouwing

Je taalgebruik is een deel van je identiteit en heeft invloed op het beeld dat andere mensen van je hebben. Ook jouw waardeoordeel over andere mensen wordt door hun taalgebruik beïnvloed. Inzicht hierin kan zorgen voor een beter begrip van de mensen rondom je.

Je onderscheidt overeenkomsten en verschillen tussen verschillende taaluitingen, taalvariëteiten en talen, en **illustreert** het **effect** daarvan op **identiteitsvorming en sociale omgang**.

- Het belang en effect van taalregisters en beleefdheidsconventies: welke taalregisters en beleefdheidsconventies gebruik je in welke communicatieve situaties? Welk effect heeft jouw keuze of die van een ander?
Voorbeelden: Je begrijpt een ambtelijke tekst niet goed door de moeilijke formuleringen.
- Het effect van non-verbale communicatie, zoals intonatie, lichaamstaal, voorkomen ...
Voorbeelden: Iemands lichaamstaal kan zijn emoties verraden.
- Stereotypering op basis van taal: Je begrijpt wat stereotypes zijn, en dat die gebaseerd zijn op versimpeling, overdrijving of veralgemening. Je weet dat taal die stereotypes kan oproepen, en wat de gevolgen ervan kunnen zijn.
Voorbeeld: het gebruik van stereotypes in stripverhalen, reclame, soaps, humoristische tv-programma's, waarbij een link gelegd wordt tussen de taal die iemand gebruikt en zijn karaktereigenschappen.

- Taal als factor bij inclusie en exclusie. Mensen voelen zich deel van een groep als ze dezelfde taal spreken. Taal kan mensen dichter bij elkaar brengen, maar kan ook mensen uitsluiten.

Voorbeelden: vaktaal, dialecten, jongerentaal, elitair taalgebruik, genderneutrale taal ...

- Je onderscheidt de **verschillen en overeenkomsten** tussen standaardtaal, nationale, regionale, sociale en situationele **taalvariëteiten in het Nederlands**, zoals dialect, tussentaal, (vak)jargon, jongerentaal. Het gebruik van verschillende taalvariëteiten kan bijdragen tot een vlotte, doelgerichte communicatie, maar kan ook voor miscommunicatie zorgen.

Voorbeelden: Ouderen begrijpen soms teksten van jonge rappers niet. Het gebruik van standaardtaal in een informele situatie kan afstand creëren. Het gebruik van jargon maakt een juridische tekst betrouwbaar maar soms moeilijk te begrijpen.

Ondersteunende kennis

Nadenken over een taal helpt je om goed te communiceren. Je inzicht in taal gebruik je bij je lees- en luisteropdrachten. Je past de begrippen en regels goed toe.

Woordenschat

Je moet over voldoende **woordenschat** beschikken om teksten te begrijpen. We verwachten dat je frequente en minder frequente woordenschat en figuurlijke taal begrijpt. Je mag op het digitaal examen een online woordenboek gebruiken maar je hebt niet de tijd om elk woord op te zoeken. Hoe rijker je woordenschat, hoe vlotter de informatieverwerking en communicatie zal verlopen.

Inzicht in het taalsysteem

Je past de belangrijkste **regels en kenmerken van het Nederlandse taalsysteem** correct toe. Ze ondersteunen je om helder, gepast, correct en vlot te communiceren. We illustreren dit met een aantal voorbeelden.

- Je interpreteert een tekst correct door ironie te herkennen.
- Je herkent de gevoelswaarde van de gebruikte woorden.

De termen die je moet begrijpen en moet kunnen gebruiken en **toepassen**, vind je hieronder.

Fonologie

- Onderscheid klank- en schriftbeeld
- Klanken: lange, korte en doffe klanken
- Letters: klinker en medeklinker, lange en korte klinkers

Spelling

- de spellingregels van het Nederlands: frequente en minder frequente woorden met een vast en veranderlijk woordbeeld, werkwoorden, hoofdletters
- diakritische tekens: trema, koppelteken, apostrof
- interpunctietekens: punt, komma, vraagteken, uitroepetekens, dubbele punt, spatie, aanhalingstekens

Syntaxis

- zinsdeel
- zinssoorten: ontkennende, bevestigende, mededelende, vragende, bevelende, uitroepende zinnen; passieve en actieve zinnen; enkelvoudige en samengestelde zinnen; onderschikking en nevenschikking
- woordvolgorde: hoofdzin, bijzin, inversie
- onderwerp, gezegde (werkwoordelijk, naamwoordelijk), voorwerp (lijdend, meewerkend, voorzetselvoorwerp, handelend voorwerp), bijwoordelijke bepaling

Morfologie

- samenstellingen en afleidingen: voorvoegsel/achtervoegsel, meervoud/enkelvoud, verkleinwoord, stam, uitgang, verbuiging, vervoeging, tussenklank, tussenletter
- woordsoorten
 - zelfstandig naamwoord: meervoud, enkelvoud, verkleinwoord
 - bijvoeglijk naamwoord
 - voornaamwoord: zelfstandig/bijvoeglijk, wederkerig, persoonlijk, bezittelijk, aanwijzend, vragend, betrekkelijk
 - lidwoord
 - voegwoord
 - voorzetsel
 - telwoord
 - bijwoord
 - tussenwerpsel

- werkwoord: voltooid deelwoord, infinitief, hulpwerkwoord, zelfstandig werkwoord, koppelwerkwoord
- werkwoordstijden: imperatief, onvoltooid tegenwoordige tijd, voltooid tegenwoordige tijd, onvoltooid verleden tijd, voltooid verleden tijd, onvoltooid toekomstige tijd

Semantiek

- Betekenisrelaties: synoniem, antoniem, homoniem, letterlijk en figuurlijk, beeldspraak: vergelijking en metafoor
- Vormen van humor: situatiewhumor, taalhumor, absurde humor, zwarte humor, ironie, satire, woordspeling, overdrijving
- Gevoelswaarde van woorden: positief en negatief, neutraal, eufemisme, dysfemisme
- Herkomst van woorden: leenwoord, vreemd woord, klanknabootsing of onomatopoeë, neologisme

Inzicht in het taalgebruik

Je inzicht in het taalgebruik helpt je om helder, gepast, correct en vlot te communiceren.

We illustreren dit met een aantal voorbeelden.

- Voor je een tekst analyseert, pas je het communicatiemodel toe.
- Als je een argumentatieve tekst beoordeelt, maak je een duidelijk onderscheid tussen feiten en meningen.

Je past volgende kenmerken, mogelijkheden en principes toe:

- Je gebruikt de **IMS-tekststructuur**. Elke goed gestructureerde tekst bestaat uit een inleiding, een midden en een slot.
Voorbeeld: In het slot van een tekst kan je vaak het besluit vinden.
- Je gebruikt **tekstopbouwende elementen** zoals tussentitels of alinea's. Dit verhoogt je tekstbegrip of maakt jouw teksten toegankelijker voor je publiek.
Voorbeeld: Per alinea vind je één deelonderwerp terug.
- Je hebt aandacht voor het **verband tussen de alinea's in een tekst**.
Voorbeelden: chronologisch, doel-middel, oorzakelijk, opsommend, redengevend, samenvattend, tegenstellend, vergelijkend, voorwaardelijk, concluderend, voordelen-nadelen ...
- Je gebruikt **structuuraanduiders**. Dat zijn **verwijswoorden** zoals zij, hem, deze, hun en **signaalwoorden** zoals maar, ten eerste, tot slot, dus, want, hoewel, als.

Die signaalwoorden helpen je om de gedachtegang en de structuur van een tekst te reconstrueren.

Voorbeeld: In een instructie vind je vaak structuuraanduiders voor een opsomming terug: ten eerste, ten tweede, ten derde, ten slotte.

- Je gebruikt **vaste tekststructuren**: de argumentatiestructuur, de evaluatiestructuur, de maatregelstructuur, de onderzoeksstructuur, de ontwikkelingsstructuur, de probleemstructuur, de vergelijkingsstructuur.
- Je gebruikt het **communicatiemodel** bij elke lees- en luisteropdracht: **zender, boodschap, ontvanger, kanaal, context, doel, effect, interne en externe ruis**. Wie is de zender van een boodschap? Wat is het doel van de boodschap? Via welk kanaal wordt de boodschap verspreid (mail, blog ...)?
Voorbeeld: Je herkent nepnieuws omdat het enkel verspreid wordt via sociale media (kanaal), en omdat er geen auteur (zender) vermeld wordt. Het bericht wil mensen lokken naar een andere site zodat die pagina meer bezoekers krijgt en er meer advertenties bekeken worden (doel).
- Je bent je bewust van de effecten van **non-verbale communicatie**: lichaamstaal, mimiek, oogcontact, houding, afstand en bewegingen; intonatie, articulatie, tempo en volume; kleding en uiterlijk; emoji's.
Voorbeeld: Als je op een forum woorden in hoofdletters typt, dan wordt dat beschouwd als schreeuwerig en storend.
- Je begrijpt welke toegevoegde waarde **multimediale elementen**, zoals afbeeldingen, video's, of grafieken, hebben. Deze elementen kunnen de boodschap versterken, verduidelijken of veranderen.
Voorbeeld: Een grafiek kan visuele ondersteuning bieden, maar ook gemanipuleerd worden en zo een vertekend beeld geven. Op die manier hoopt de zender de ontvanger te beïnvloeden.
Voorbeeld: Een afbeelding in een bewustwordingscampagne moet de aandacht trekken.
- Als je een argumentatieve tekst leest of hoort, kan je **feiten en meningen** van elkaar onderscheiden. Je kan **stelling en standpunt** bepalen, **argumenten** en **tegenargumenten** herkennen en de **conclusie** weergeven. Je herkent **drogrede**nen. Je kent een aantal soorten van argumentatie, zoals argumentatie op basis van vergelijking, oorzaak en gevolg, wetenschappelijk onderzoek, cijfers en statistieken, een autoriteit.

Informatie over het examen

Zo ziet het examen eruit

Je legt het examen af in het examencentrum in Brussel. Het examen duurt 120 minuten.

Er zijn verschillende vraagtypes: invulvragen, sleepvragen, dropdownvragen, meerkeuzevragen ... Elk vraagtype heeft een eigen instructiezin, die aangeeft wat je precies moet doen.

Bij de meeste opdrachten horen prenten, foto's, stukjes tekst ... Wat je met deze bronnen moet doen, staat duidelijk aangegeven in de opdracht.

Tijdens het examen mag je gebruik maken van spellingscontrole en een eenvoudig woordenboek. We raden je aan om thuis te oefenen met deze hulpmiddelen. Je vindt op de website ook een oefenexamen waarmee je de verschillende vraagtypes kan inoefenen. Uiteraard is dit geen echt examen: de bedoeling is dat je de techniek van de digitale vraagtypes in de vingers krijgt. Alle info om je voor te bereiden vind je op onze website: www.vlaanderen.be/examencommissie-secundair-onderwijs/voorbereiding.

Dit neem je mee

Je identiteitskaart of een geldig alternatief. In het examenreglement vind je wat geldige alternatieven zijn.

Je laat al je persoonlijke spullen achter in een locker in de onthaalruimte.

Als je een gsm/smartphone of smartwatch, maar ook cursusmateriaal of samenvattingen bij je hebt in de examenruimte beschouwen we dit als examenfraude.

Dit krijg je van ons

Je krijgt van ons het materiaal dat je nodig hebt om je examen te maken:

- een balpen en kladpapier
- hoofdtelefoon

In je examen zitten links naar de websites die je mag gebruiken tijdens je examen, zoals het digitale woordenboek en de spellingscontrole.

Zo verloopt het examen

Je meldt je aan bij de balie met je identiteitskaart of een geldig alternatief.

In het examenlokaal zelf mag je geen persoonlijke spullen bij je hebben. Na je aanmelding aan het onthaal berg je daarom je jas, je tas of rugzak én je gsm op in een locker.

Je leest de instructies op de examencomputer en tikt de code van de examensticker in om je examen te starten.

Als je klaar bent, sluit je je examen af met de knop beëindigen. Dat kan ten vroegste 15 minuten na de start van het examen. Geef je kladblad af aan de toezichter.

Zo beoordelen we je examen

onderdeel	gewicht
Lezen	40%
Luisteren	40%
Literatuur	10%
Taalbeschouwing	10%

Met deze leermaterialen kan je studeren

De Examencommissie stelt geen studiematerialen ter beschikking. Je kan studiemateriaal kopen in een (online) boekhandel of ontlene en raadplegen in een bibliotheek. De bibliotheken van de lerarenopleiding aan de universiteit of de hogeschool bieden heel wat leermiddelen aan.

We hebben voor jou een selectie gemaakt van interessante boeken, websites en ander materiaal. Uiteraard mag je ook ander studiemateriaal gebruiken.

Let op! Mogelijk is bepaald studiemateriaal niet langer verkrijgbaar of zijn de meest recente werken nog niet opgenomen. Ook websites veranderen soms van naam of worden aangepast. Als je niet op de juiste website terechtkomt, kan je die proberen te vinden via een goede zoekmachine.

Leerboeken en methodes

Methode	Uitgeverij	Gegevens
Campus Nederlands Concreet 2-3 uur 5 en 6	Pelckmans	pelckmans.be 03 / 660 27 20
Impact NU 5 en 6	Plantyn	plantyn.com 03 / 377 50 00
Traject Nederlands Dubbele finaliteit 5 en 6	Van In	vanin.be 03/ 432 95 02

Websites

Website	Hoe kan deze site je helpen? Wat vind je hier?
LEZEN EN LUISTEREN	
www.demorgen.be www.standaard.be www.knack.be	Kranten en tijdschriften
https://www.mediawijs.be/nl	Hoe omgaan met digitale technologie en media?
https://www.instagram.com/nws.nws https://www.vrt.be/vrtnws/nl/ https://www.facebook.com/vrtnws	Nieuwswebsites met informatie over actuele thema's
https://www.vrt.be/vrtmax/	Tv-programma's, podcasts en radio
https://www.universiteitvanvlaanderen.be/ www.universiteitvannederland.nl	Wetenschappers krijgen het woord om te spreken over populairwetenschappelijke onderwerpen in korte filmpjes.
https://collectiefschik.com/ https://www.geluidshuisuitgeverij.com/fictie https://ivdnt.org/actueel/podcast/ https://www.vandale.nl/podcast https://www.vpro.nl/podcasts.html	Podcasts en luisterverhalen
TAALBESCHOUWING EN ONDERSTEUNENDE KENNIS	

www.cambiumned.nl	Zeer uitgebreide site met theorie en oefeningen voor allerlei aspecten van de Nederlandse taal.
https://www.nederlandsetaalttest.nl	Test je kennis van de Nederlandse taal op het vlak van spelling, grammatica, woordenschat en stijl.
https://onzetaal.nl/taalloket	Online taaladvies: hier kan je het antwoord vinden op vragen over taal en spelling.
https://schrijfassistent.be	Tool die feedback geeft bij schrijfp opdrachten. De tool markeert mogelijke spelfouten en geeft beknopt taaladvies.
https://taaladvies.net/	Adviezen voor helder en correct taalgebruik en efficiënte communicatie, overzicht van spellingsregels, lijst van gangbare afkortingen en letterwoorden, uitspraak tips...
http://www.taalcanon.nl/	Site met artikels en filmpjes over allerlei onderwerpen over het Nederlands. De onderwerpen worden opgedeeld in vakgebieden en thema's.
https://taalunie.org/	Website van de Nederlandse Taalunie met links naar verschillende taalonderwerpen en meer specifiek informatie over de Nederlandse taal en het Nederlandse taalgebied.
https://vandale.be/	Gratis onlinewoordenboek
https://woordenlijst.org/	Online woordenlijst Nederlandse taal, de officiële spelling(sregels).